

**Schoolondersteuningsprofielen
Plein013
2016**

OBS De Sleutel

Rapport audit

School-Ondersteuningsprofiel IVO

Naam onderwijsvoorziening: **Basisschool De Sleutel**

Bestuur: Stichting Opmaat

Datum bezoek: 5 november 2015

In opdracht van: Plein013

Rapporteur: Ina Latuputty

Sardes, Utrecht

December 2015

Inleiding

Uw school¹ biedt ondersteuning aan leerlingen die speciale onderwijsbehoeften hebben. Wanneer uw school tegen haar grenzen aanloopt, is er de mogelijkheid om de leerling en zijn of haar ouders² te verwijzen naar een andere school, bijvoorbeeld een school voor speciaal (basis)onderwijs.

Scholen verschillen in de ondersteuning die zij (kunnen) bieden. Uit verwijsgedrag van scholen bijvoorbeeld blijkt dit heel duidelijk: een leerling waarbij de ene school tegen de grenzen van haar ondersteuning aanloopt, kan op een andere school zonder al te veel inspanning passend onderwijs krijgen. Soms is de reden makkelijk aanwijsbaar: een school in een gebouw met veel trappen en weinig ruimte is niet zomaar passend voor een leerling in een rolstoel. Maar meestal is het lastiger om aan te geven wanneer een leerling niet, en wanneer wel, op de school terecht kan.

Zowel voor de school zelf, als voor ouders en voor de bovenschoolse organisatie die het bovenschoolse netwerk van ondersteuningsvoorzieningen inricht (schoolbestuur, samenwerkingsverband po Plein013, regionaal netwerk Passend Onderwijs), is het van belang te weten waar de school staat voor wat betreft de ondersteuning en wat mogelijkheden zijn om de ondersteuning te versterken en eventueel uit te breiden.

Uw school maakt onderdeel uit van samenwerkingsverband Plein013. Van alle scholen van dit samenwerkingsverband is in najaar 2013 het ondersteuningsprofiel in kaart gebracht. We brengen de profielen nu, in 2015, opnieuw in kaart, op een vergelijkbare manier als in 2013. De inhoud van de rapportage is iets uitgebreid, en wat anders geordend dan de rapportage in 2013. Wij hopen hiermee de informatie nog beter leesbaar aan te bieden, zonder de vergelijkbaarheid met 2013 te verliezen.

Om het schoolprofiel in kaart te brengen verzamelden wij informatie op vijf domeinen:

1. de *diversiteit* van de leerlingenpopulatie van de school
2. de *ruimte voor verschillen* tussen leerlingen, die de manier van onderwijs geven op de school biedt
3. de beschikbaarheid van *extra voorzieningen* bij de school op de volgende vijf 'velden':
 - a. extra handen / omvang van de klassen
 - b. speciale onderwijsmaterialen
 - c. mogelijkheden van de ruimtelijke omgeving
 - d. expertise (teamexpertise en individuele expertise van leerkrachten/medewerkers)
 - e. samenwerking met (zorg)instanties buiten het onderwijs
4. de *borging* van de extra ondersteuning voor leerlingen in de organisatie van het onderwijs
5. de intensiteit en omvang van de *samenwerking* met anderen binnen het samenwerkingsverband Plein013, en in het bredere onderwijsveld

In termen van vraag en aanbod zou het eerste domein, de leerlingenpopulatie, gekarakteriseerd kunnen worden als de vraag. Aan die vraag komt de school tegemoet met haar aanbod, gekarakteriseerd op de domeinen 2 t/m 5.

Binnen het aanbod van de school heeft het tweede domein een andere status dan de domeinen 3, 4 en 5. De ruimte die de manier van onderwijsgeven biedt voor de verschillende onderwijsbehoeften (domein 2) vormt de basis van de mogelijkheden die de school kan bieden. Bijvoorbeeld inzet van extra voorzieningen (domein 3) heeft minder zin wanneer de school in haar manier van lesgeven heel beperkt om kan gaan met verschillen. Omdat het tweede domein een belangrijk aspect van het profiel is nemen we een korte toelichting op (zie kader).

¹ Waar in dit rapport korthedshalve staat 'school', wordt steeds bedoeld 'school of arrangement', waarbij een arrangement kan zijn een s(b)o, een talentklas of een andere vorm van door het swv georganiseerde ondersteuning.

² Waar in dit rapport korthedshalve staat 'ouders' wordt steeds bedoeld 'ouders of verzorgers'.

Toelichting op de ruimte voor verschillen in de manier van onderwijs bieden

De ruimte die onderwijs biedt aan verschillen tussen leerlingen wordt in belangrijke mate bepaald door het onderwijsconcept van de school. Meer specifiek: door de mate waarin de lesstof dan wel de individuele onderwijsbehoefte van de leerling uitgangspunt van het lesprogramma is. Dit kan worden gezien als een dimensie die loopt van methode-gestuurd naar leerling-gestuurd.

Aan het ene uiterste van die dimensie staan de scholen die bijna de volledige lestijd de methode als leidraad hanteren. Leerlingen die onvoldoende uit de weg kunnen met de standaardmethode krijgen herhalingsstof, extra instructie of verdiepingsstof – zoals die binnen de methode is gegeven. Het gemiddelde niveau en tempo van de standaardmethode is maatgevend. Scholen die dit concept welbewust hanteren zijn vaak van opvatting dat 'een leerling bij de groep houden' betekent dat de leerkracht zijn of haar uiterste best doet om de zwakkere leerling voor wat betreft zijn of haar prestaties zoveel mogelijk bij de gemiddelde groep aan te laten haken.

Het andere uiteinde van de dimensie wordt bezet door scholen die hun onderwijsconcept afstemmen op de leerlingen die op dat moment de klas vormen. De start ligt bij de individuele onderwijsbehoeften van leerlingen met hun individuele ontwikkelings- en leerlijnen. Het overzicht van die lijnen in de groep geeft mogelijkheid tot het bundelen van de leerlijnen waar deze (bijna) samenvallen. De instructieplanning wordt afgestemd op deze gebundelde leerlijnen. De werkvormen in de groep zijn vaak heterogeen, waardoor 'een leerling bij de groep houden' hier een gelijke betekenis heeft voor elke leerling. Bij een dergelijk concept worden veelal ook standaardmethoden en methode-gebonden toetsen gebruikt, maar dan als middel zonder dat zij direct het didactisch en pedagogisch handelen sturen.

Alle scholen hebben te maken met verschillen tussen kinderen. Relevant voor Passend Onderwijs zijn verschillen tussen leerlingen op het gebied van:

- leercompetenties
- leerstijlen
- gedragscompetenties
- gedragsstijlen
- culturele achtergronden
- gezinsachtergronden

Van een extra vergroting van de range van onderwijsbehoeften in een klas is sprake bij combinatieklassen.

Leerkrachten op scholen die vooral methode-gestuurd werken, rekken naarmate er meer verschillende kinderen in hun klas zitten, de mogelijkheden van hun onderwijsaanbod steeds verder op.

Manieren om binnen het methode-gestuurde concept onderwijs te bieden aan leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften zijn o.a.:

- het groeperen van handelingsplannen;
- het werken in niveaugroepen;
- zelfstandig werken;
- vergroting van de expertise van de leerkracht;
- incidentele toepassing van vormen van leren in heterogene groepen;
- de keuze van methodes die heel veel ruimte bieden voor gedifferentieerd werken.

Omdat het uitgangspunt van de les bepaald is door de centrale aanpak van de methode, betekent elke nieuwe onderwijsbehoefte een extra aanpassing bij die aanpak. Wanneer veel aanpassingen nodig zijn, beleeft de leerkracht dit vaak als een stapeling van taken, en daarmee als een toenemende belasting. Soms uit zich dit door de behoefte van de leerkracht aan steeds meer orde en rust in de klas, om de controle te kunnen houden over alle verschillende activiteiten die gelijktijdig plaatsvinden. Met het toenemen van de organisatorische belasting van de leerkracht, blijft er minder tijd en energie over voor het ter plekke inspelen op specifieke behoeften van leerlingen op het moment dat die zich aandienen.

Het methode-gestuurde onderwijsconcept is begrensd in haar capaciteit om kinderen met andere onderwijsbehoeften op te nemen.

De informatie voor dit school-ondersteuningsprofiel is verzameld door middel van

- een beperkt documentatie-onderzoek (organisatie en kengetallen school)
- een interview met sleutelfiguren uit de school (minimaal de directeur, een intern begeleider, een leerkracht en een ouder) - aanwezig waren: Nicole Clemens (directeur), Monique Dank (intern begeleider, Suzanne van Kollenburg (intern begeleider), Arjan in 't Ven (MT), Rob Maes (consulent), Tess Claassen (ouder).
- observaties bij enkele lessen: groep, 4, groep 7, groep 8
- een teamgesprek - aanwezig was: een representatief deel van het team.

Het interview en de observaties richtten zich vooral op *de stand van zaken*, op hoe in de praktijk van nu de lessen gegeven worden, en wat de mogelijkheden zijn voor leerlingen die een ongewone ondersteuningsbehoefte hebben.

Het teamgesprek is gevoerd aan de hand van een aantal stellingen en uitspraken. De focus van het gesprek ligt bij de *opvattingen en ambities* van de gespreksdeelnemers als het gaat om het bieden van onderwijs aan leerlingen met een verschillende onderwijsbehoeften.

Het beeld van de stand van zaken (interview en observaties) en de opvattingen en ambities (teamgesprek) vullen elkaar aan.

De profielsamenvatting die hierna volgt geeft een overzicht over alle opbrengsten, samengevat door de rapporteur in een weging ten opzichte van andere scholen van dezelfde schoolsoort. Waar mogelijk is de vergelijking gemaakt met het gemiddelde van de Nederlandse scholen zoals die uit statistisch overzicht en onderzoek bekend is. In aanvulling daarop profileren wij de school op basis van onze ervaring met audits op honderden scholen. Vanuit het streven om de betrouwbaarheid van de profilering zo hoog mogelijk te stellen, is de profilering bovendien getoetst aan onderling afstemming tussen de auditoren die de scholen van Plein013 bezochten.

Na de profielsamenvatting staat in de *bijlage: opbrengsten interview* de belangrijkste informatie zoals die is aangereikt door de geïnterviewden, aangevuld met informatie uit het dataformulier.

Beide onderdelen, de *profielsamenvatting* en de *opbrengsten interview*, volgen de indeling in de vijf domeinen, zodat u de informatie eenvoudig aan elkaar kunt koppelen.

Wij wijzen er op dat de informatieverzameling veelzijdig en uitgebreid is geweest, maar niet alle informatie van alle leerkrachten betrof, en bovendien beperkt is door het karakter van een momentopname.

Profielsamenvatting: positie van de school, grenzen en groeimogelijkheden

Korte impressie van de school

Basisschool de Sleutel is een basisschool in Tilburg Noord met een gemiddelde omvang (189 leerlingen op 1 oktober 2015). De leerlingenpopulatie is een goede afspiegeling van de wijk. De meeste leerlingen komen uit de directe omgeving van de school of elders uit Tilburg noord.

De Sleutel is een van de 15 basisscholen van de Stichting Opmaat die openbare basisscholen bestuurt in Tilburg, Oisterwijk, Hilvarenbeek en Baarle-Nassau.

De Sleutel staat in een wijk die 'betrekkelijk onveilig' genoemd wordt. Er zijn regelmatig problemen rondom het gebouw, zoals hangjongeren, vandalisme, drugs- en/of drankgebruik.

De school is gestart op 9 augustus 1971. Men wil een afspiegeling van de wijk zijn en open staan voor verschillende sociale en culturele achtergronden. Het team wil onderwijs op maat bieden. Belangrijke uitgangpunten binnen de school: lage drempel voor kinderen en ouders, respect, maatwerk, brede vorming, samenwerking met diverse instanties, opbrengstgericht werken. De regels die men in de school wil hanteren zijn gebaseerd op de Kanjertraining: elkaar helpen, vertrouwen hebben in elkaar, elkaar niet uitlachen, niemand speelt de baas of doet zielig.

De Sleutel is een brede school die is gehuisvest in een nieuw gebouw: de Symfonie. Er worden diverse brede schoolactiviteiten uitgevoerd en daarnaast is er buitenschoolse opvang binnen het gebouw. Er wordt een continuïteit gehanteerd en dat betekent dat alle kinderen tussen de middag op school blijven. De groepen 1 t/m 4 hebben een aantal vrije vrijdagen.

Er is een managementteam dat bestaat uit de directeur en twee bouwcoördinatoren. De bouwcoördinatoren opereren als onderwijskundige leiders.

De leerlingen zijn verdeeld over 9 groepen. De beide kleutergroepen bevatten jongste en oudste kleuters. De overige groepen zijn jaargroepen. Aan de school zijn schakelklassen verbonden in de vorm van een Taalschool en een Taalklas. Deze klassen staan niet alleen voor leerlingen van de Sleutel open, maar ook voor leerlingen van andere scholen.

Domein 1: Diversiteit van de leerlingpopulatie

Domein 1. Kijkend naar de bevroegde aspecten van *de leerlingpopulatie* is de populatie van de school ten opzichte van andere scholen in Nederland

- ☐ meer homogeen
- ☐ vergelijkbaar
- ☒ meer heterogeen

Domein 2: Ruimte voor verschillen

In het volgende schema wordt het onderwijsconcept van de Sleutel weergegeven in de relatie tussen de mate waarin de lesmethode sturend is en de mate waarin diversiteit van leerlingen opgevangen kan worden.

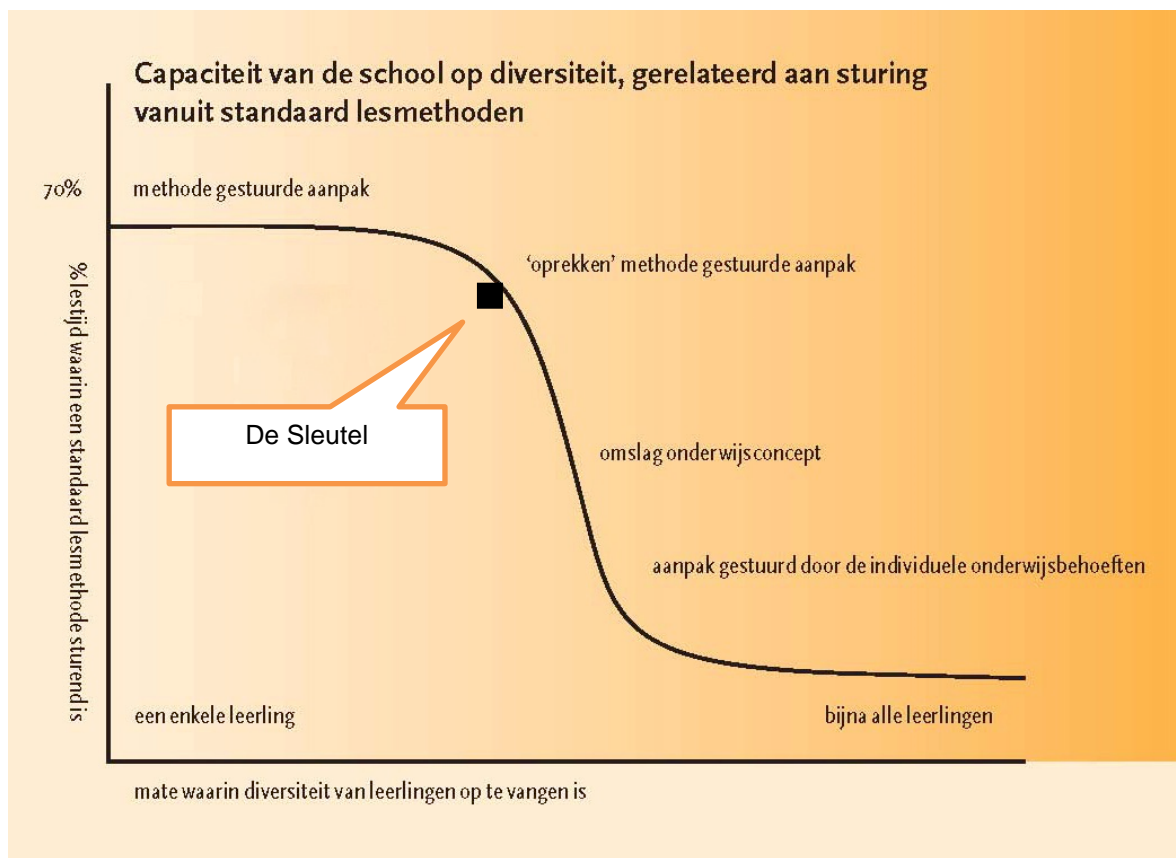
De gebogen lijn geeft van links naar rechts een mogelijk model van de ontwikkeling van een onderwijsconcept, startend bij het leerstofjaarklassensysteem met een strakke hantering van standaardmethoden. Via het oprekken van de methode-gestuurde aanpak toont het model een omslag in de aanpak naar het starten van de lesinhoud bij de individuele onderwijsbehoeften van de leerlingen in de klas.

Let wel: de richting van links naar rechts geeft alleen een wenselijke richting aan wanneer:

- De school meer ruimte wil bieden aan de bestaande diversiteit onder de leerlingen.
- De school meer leerlingen met speciale onderwijsbehoeften onderwijs wil kunnen bieden.
- De leerlingpopulatie van de school steeds meer divers wordt.

Scholen bevinden zich ergens op de gebogen lijn.

De Sleutel bevindt zich op positie ■

Domein 2. De antwoorden op de vragen over de manier van onderwijzen en het *omgaan met verschillen* geven het beeld van een school die

- ☐ basisondersteuning biedt aan leerlingen (passend bij een netwerkschool)
- ☐ enige extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een netwerkschool plus)
- ☒ veel extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
 - ☐ mede door een duidelijke aanpak, gedragen door het volledige team (passend bij een brede ondersteuningsschool)

Domein 3: De vijf velden van voorzieningen

Domein 3. De school heeft meer dan de fundamentele *voorzieningen* voor wat betreft

- ☒ extra 'handen' in de klas, te weten: indien aangekruist toelichten
- ☐ onderwijsmaterialen
- ☒ de ruimtelijke omgeving
- ☒ specialistische expertise
- ☒ contacten met externe relaties

Deze beschikbaarheid van voorzieningen past bij een smalle ondersteuningsschool.

Domein 4: Borging

Domein 4. De borging in de organisatie van de extra ondersteuning voor leerlingen gebeurt

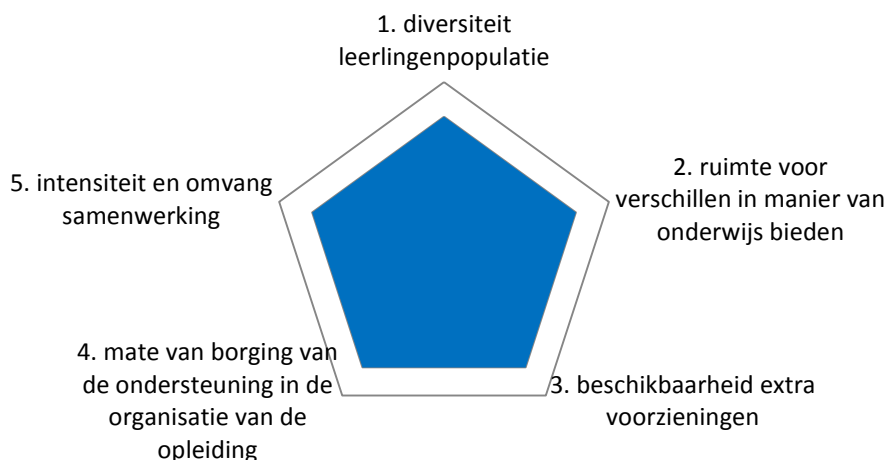
- ☒ op alle gevraagde aspecten overwegend planmatig (passend bij een smalle ondersteuningsschool, een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
- ☐ op de meeste gevraagde aspecten planmatig, op enkele niet (passend bij een netwerkschool plus)
- ☐ op enkele gevraagde aspecten planmatig, op de meeste niet (passend bij een netwerkschool)
- ☐ op geen enkele van de gevraagde aspecten planmatig

Domein 5: Samenwerking binnen het onderwijs

Domein 5. De samenwerking met onderwijspartners binnen en buiten Plein013 is

- ☐ intensief, in een stevig netwerk met veel partners (passend bij een brede ondersteuningsschool en een inclusieve school)
- ☒ intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een smalle ondersteuningsschool)
- ☐ matig intensief met enkele partners, beperkt met andere (passend bij een netwerkschool plus)
- ☐ beperkt (passend bij een netwerkschool)

Het ondersteuningsprofiel in één oogopslag

Over het geheel genomen is De Sleutel te karakteriseren als een **smalle ondersteuningsschool**.

Er zijn verbanden tussen de vijf onderdelen van het ondersteuningsprofiel. De diversiteit van de leerlingenpopulatie(1) zegt iets over de noodzaak van omgaan met verschillen (2). De effectiviteit van extra voorzieningen (3) hangt samen met het onderwijsconcept (2). Enzovoort.

Elk van de vijf onderdelen van het profiel is weergegeven op een vijfpuntschaal in een van de punten van bovenstaande vijfhoek: van beperkt (dicht bij het centrum van de vijfhoek) tot ruim (aan de buitenrand van de vijfhoek). Deze visualisatie is bedoeld als 'radar' voor opvallende kenmerken van het profiel; er is geen 'wenselijke' vorm.

Dit profiel geeft een beeld van de situatie op basis van documenten, het interview, de waarnemingen tijdens de observaties, en de informatie die bij het teamgesprek naar boven kwam.

Een korte toelichting, per domein, op de plaatsing in de grafiek vullen wij voor domein 2 tot en met 5 aan met een suggestie voor verdere ontwikkeling, voor *het geval dat* verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is. Dit laatste zeggen wij met nadruk, wij hebben geen opvatting over die wenselijkheid.

1. Over de diversiteit van de leerlingenpopulatie.
Hierbij kijken wij naar een combinatie van achtergrondkenmerken van leerlingen, en kenmerken van leren en gedrag.

Toelichting op de profilering:

De culturele achtergrond van de leerlingen is zeer divers. Op de peildatum 30-09-2015 hebben 62 leerlingen een niet-Nederlandse achtergrond (32,8%). Het aantal leerlingen met een andere thuistaal dan het Nederlands is ruim 70%. Thuis wordt er wisselend Nederlands ende moedertaal gesproken. De meeste ouders zijn laag opgeleid, hebben weinig inkomsten of zijn werkeloos. Niet alle leerlingen hebben aan vormen van voorschoolse opvang/educatie deelgenomen. Op het niveau van leren zijn er onderling grote verschillen. Leerlingen stromen uit naar praktijkonderwijs, VMBO en HAVO/VWO. Meer dan 40% van de leerlingen heeft moeite met het verwerken van informatie. De resultaten blijven achter vanwege het gemis aan inzicht. Wanneer het gaat om speciale behoefte in het gedrag betreft dat meer dan 40% van de leerlingen. Op de peildatum 30 september 2015 heeft men vastgesteld dat 21 leerlingen problemen hebben op sociaal-emotioneel gebied (11,1%), 39 leerlingen hebben concentratieproblemen (20,6%) en 35 leerlingen hebben een werkhoudingsprobleem (18,5%).

Ondanks deze gegevens geven leerkrachten aan dat leerlingen in het algemeen gemotiveerd zijn en graag willen leren.

2. Over de ruimte voor verschillen binnen het onderwijsconcept.

Dit gaat over de manier van lesgeven in de groep. Belangrijk zijn onder meer de wijze waarop de les is ingericht, de diversiteit in het lesmateriaal, en de mate van dialoog of interactie tussen leerkracht en leerling, en tussen leerlingen onderling.

Toelichting op de profilering:

De school hanteert het leerstofjaarklassensysteem waarbij in de klassikale lessen de methoden de basis vormen. De leerkracht hanteert het directe instructiemodel. Na een korte uitleg werken leerlingen op hun eigen niveau, zelfstandig of samen door coöperatief leren. De beginsituatie van de leerling bepaalt hierbij de leerweg. De leerkracht hanteert binnen de groep drie niveaus.

Leerlingen hebben sturing en voorspelbaarheid nodig. Er wordt gewerkt met een taakbrief waarbij het lesaanbod vast staat. Het team heeft stappen gemaakt in het opstellen van streefdoelen. Hierdoor halen leerkrachten meer uit elke leerling.

De methoden zijn niet altijd leidend. De school schrapt onderdelen zoals spreek- en luister, waardoor extra ruimte ontstaat voor het vak begrijpend lezen. Dit is niet standaard en is alleen nodig in een groep vanwege achterblijvende resultaten.

De leerkracht beoordeelt de leerling, maar binnen het team is wel een discussie gaande over het eigenaarschap van de leerling.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

- Door nog meer de methodesturing los te laten en te werken met streefdoelen en leerlijnen, kan beter ingespeeld worden op de onderwijsbehoeften van de leerling.
- Wanneer de (streef)doelen voor leerlingen worden gevisualiseerd, biedt dit voor hen voorspelbaarheid en kan het de motivatie tot leren vergroten.
- Het team kan een start maken met leerlingen te betrekken in het onderwijsleerproces voor in eerste instantie één vak. Visualisatie van de vorderingen geeft leerlingen inzicht in het leerproces. Het praat + tekenblad kan de leerling ondersteunen in het verwoorden van de ondersteuningsbehoeften.

3. Over de beschikbaarheid van extra voorzieningen.

Extra voorzieningen zijn: extra 'handen' in de klas (of klassenverkleining), extra onderwijsmaterialen, extra mogelijkheden in de ruimtelijke omgeving, specialistische expertise, en samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

- De Sleutel heeft kleine klassen, gemiddeld 21 leerlingen per klas. In totaal is er in de klas ongeveer 52 uur extra begeleiding per week beschikbaar. Dit is 5,7 uur per week per klas gemiddeld en wordt ingezet door de onderwijsassistent. Buiten de klas bedraagt dit 6,6 uur per week. De extra ondersteuningsuren zijn buiten de handen van de aanwezige leerkracht en wordt uitgevoerd door de onderwijsassistenten en een vrijwilliger.
- Voor de ruimtelijke omgeving heeft de school extra ruimtes voor didactische begeleiding (handenarbeidlokaal/atelier, technieklokaal, extra grootte van de lokalen, gangen, een schooltuin), en extra ruimtes voor bewegingsbehoeften (speel-/gymlokaal, een speelplein met extra kwaliteit, time-out ruimte). De school is rolstoeltoegankelijk.
- Specialistische expertise op hbo/vwo-niveau is aanwezig voor spraak/taalbelemmeringen, cognitieve beperkingen, motorische beperkingen, ASS, AD(H)D, gedragsproblemen en onderwijsachterstanden andere culturen. Buiten de school is expertise snel toegankelijk.
- De school werkt regelmatig tot vaak samen met de SMW, BJZ, GGD, GGZ, KDC, Politie Noord-Tilburg, Leerplichtambtenaar, de Brede School, VVE en Schakelklassen.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

Groei met betrekking tot extra handen in de klas is wellicht nog mogelijk door het stagebeleid te versterken. De ervaring op andere plekken is dat scholen die een heel gericht stagebeleid voeren er beter in slagen om de beste stagiaires binnen te krijgen. Daarbij kan gedacht worden aan stagiaires van de opleidingen 'pedagogisch werk' en 'onderwijsassistent'.

4. Borging van de ondersteuning in de organisatie van de school.

Van stevige borging is sprake wanneer er beleid, leerlingvolgsystemen, procedures en afspraken zijn, die voor alle betrokkenen helder zijn en door alle teamleden worden toegepast. Een heldere, consistent toegepaste taakverdeling is onderdeel van de borging.

Toelichting op de profilering:

De school hanteert de 1-zorgroute waarbij een planmatige aanpak is voor signalering (Cito, methodegebonden toetsen), groeps- en leerlingenbespreking, oudergesprekken, groepsplannen opstellen en deze uitvoeren en evalueren. De leerkracht heeft het 'eigenaarschap' over de zorg en de ondersteuning in de klas en is voor ouders de eerste contactpersoon. Samenwerking met ouders is van essentieel belang en de school streeft met hen dan ook een educatief partnerschap na. De leerkracht is verantwoordelijk voor de speciale ondersteuningsbehoefte van alle leerlingen. Sinds vorig schooljaar worden de groepshandelingsplannen voor spelling door de leerkrachten opgesteld. De intern begeleider controleert deze plannen. De school heeft al enige jaren groepsplannen voor rekenen. Dit schooljaar bekijken de ib-ers samen met de rekencoördinator de groepsplannen van rekenen nauwgezet en voorzien zij van feedback om zo tot betere groepsplannen en resultaten te komen. Daarnaast staat het groepsplan rekenen centraal bij de observaties in de groepen die door de ib-ers worden afgelegd. De IB-er heeft de leerkrachten geïnformeerd over het schrijven van een OPP. Een aantal onderdelen hiervan wordt zelfstandig door de leerkracht geschreven, de overige delen met ondersteuning van de IB-er. Het niveau van elke leerling is goed in beeld gebracht. De school werkt met streefdoelen en vaardigheidsscore per leerling per vak om de vorderingen van de leerlingen goed in beeld te krijgen en houden. Er wordt binnen de school door de IB-er en leden van het managementteam op leerkrachtgedrag gestuurd. Er wordt vooral gelet op afstemming op de kenmerken van de leerlingen en de afspraken over het onderwijsaanbod. De klassen- en flitsbezoeken plus gesprekken moeten leiden tot professioneel leerkrachtgedrag.

Als verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is:

Het team kan overwegen zich te professionaliseren door collegiale consultatie. De IB-er kan hier in eerste instantie een ondersteunende rol in bieden.

5. Over de intensiteit en omvang van de samenwerking.

Gekeken wordt naar de mate waarin de begeleiding van de leerling binnen het onderwijs wordt afgestemd met die van de verschillende partners buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

De lijnen tussen de scholen/IB-ers in het voedingsgebied zijn kort, men kent elkaar goed, men ondersteunt elkaar en men organiseert een mini-overleg tussen alle SBO en PO-scholen. Binnen de Stichting Opmaat heerst een professionele cultuur. Er zijn diverse werkgroepen, waaronder het IB-netwerk, directeuren hebben tien maal per jaar overleg en er worden studiedagen georganiseerd. Met overige reguliere scholen binnen Plein013 overleggen directeuren met elkaar en is er afstemming met betrekking tot de schakelklassen. Een consulent is vanuit Plein013 toegewezen aan de school. De school heeft veel contacten met de coördinator van het VVE. Zeven keer per jaar komen zij samen en de coördinator bezoekt ook regelmatig de school. Er vindt een warme overdracht plaats tussen de Peuterspeelzaal en de school. De school werkt samen met POVO-013. Zij organiseren aan het begin van het schooljaar voorlichtingsavonden voor leerlingen van groep 8 en hun ouders. Er is een warme overdracht naar het VO en zij geven een terugkoppeling, meestal over meerdere jaren.

Samenvatting opvattingen en ambities van het team gericht op het omgaan met leerlingen die een speciale ondersteuningsbehoefte hebben:

Het team van de Sleutel spreekt uit dat, gezien de leerlingenpopulatie, de veiligheid van de leerlingen gewaarborgd dient te worden. Om hier aan tegemoet te komen, moeten de leerkrachten daardoor in hun privéleven stabiel zijn. De school heeft excellente leerkrachten nodig die het werk 100% goed kunnen uitvoeren. Tevens is het belangrijk dat de leerkrachten elkaar ondersteunen om zorg te dragen voor een veilig klimaat. De ambitie van het team is om de aandacht beter te verdelen over alle leerlingen. De leerkrachten bieden in de klas veel structuur, omdat leerlingen hier baat bij hebben. Tijdens de lessen wordt veelvuldig met coöperatieve werkvormen gewerkt. De leerkrachten willen de leerlingen nog meer aanspreken op het nemen van hun verantwoordelijkheden. Het team zegt dat leerlingen dit interessant zullen vinden. Nu nemen voornamelijk de leerkrachten de leiding. Zij zullen dit op bepaalde momenten veel meer moeten loslaten, wat zij lastig vinden. Zij behouden vaak de leiding om gedragsproblemen te voorkomen.

Het team ziet de meerwaarde van de expertise en inzet van de consulent. Men is minder te spreken over de toewijzing van de consulenturen en men heeft de wens dit te beoordelen en toe te kennen op basis van de zorgwaarde van de leerlingen.

Door Passend Onderwijs zijn er protocollen ontwikkeld die duidelijkheid geven over leerlingen met speciale onderwijsbehoeften. De school kent haar mogelijkheden en grenzen en zij weet op welk moment zij een leerling moet verwijzen. Excellente leerkrachten met deskundigheid is belangrijk. De LB-functie is hiervoor volgens het team geen echte stimulans. Men vindt het vanzelfsprekend zich voortdurend te ontwikkelen. Waardering van buitenaf vindt men belangrijker, iets wat het team in het verleden heeft gemist. Wisselingen van leerkrachten kwamen vaak voor. De school is tevreden over het feit dat er weer vaste aanstellingen kunnen worden afgegeven. Het team is gedreven in hun werk en doet hun best om met elkaar leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften zoveel mogelijk op school te houden.

Bijlage: Opbrengsten interview

Domein 1: de diversiteit van de leerlingenpopulatie:

De leerlingen op de school verschillen in hun achtergrond v.w.b.:

- *opleidingsniveau van de ouders, sociaaleconomische achtergrond:*

☐	weinig, het opleidingsniveau en de sociaaleconomische achtergrond is over het algemeen
	☐ laag
	☐ gemiddeld
	☐ hoog
☐	matig
☒	sterk

Toelichting

De school kent m.b.t. het opleidingsniveau van de ouders en de sociaaleconomische achtergrond grote verschillen. De meeste ouders zijn laag opgeleid, hebben weinig inkomsten of zijn werkeloos. Van de 189 leerlingen (teldatum 1 oktober 2015) hebben 14 leerlingen een gewicht van 0,3 en 35 leerlingen een gewicht van 1,2. Hiermee heeft 25,9% leerlingen een gewicht.

- *thuis taal:*

☐	weinig
☐	matig
☒	sterk

Toelichting

In de thuissituatie wordt er wisselend Nederlands en de moedertaal gesproken. De kleuters spreken thuis voornamelijk de moedertaal. In het algemeen zijn de leerlingen talig niet goed onderlegd en zij weten zich niet altijd goed uit te drukken. Het aantal leerlingen met een andere thuistaal dan het Nederlands is ruim 70%.

- *culturele achtergrond*

☐	weinig
☐	matig
☒	sterk

Toelichting

De culturele achtergrond is zeer divers. Op de peildatum 30-09-2015 hebben 62 leerlingen een niet-Nederlandse achtergrond (32,8%).

Er zijn ouders die vanuit economisch standpunt naar Nederland zijn gekomen, zoals de gastarbeiders in de jaren 60 uit Turkije en Marokko en later de mensen uit Noord en Oost-Europa, o.a. Denemarken, Litouwen, Polen. Daarnaast zijn er vluchtelingen, o.a. afkomstig uit Syrië.

De leerlingen op de school verschillen v.w.b.:

- *niveau van leren*

☐	weinig
☐	matig
☒	sterk

Toelichting

Niet alle leerlingen hebben aan vormen van voorschoolse opvang/educatie deelgenomen. Op het niveau van leren zijn er onderling grote verschillen. Leerlingen stromen uit naar praktijkonderwijs, VMBO en HAVO/VWO. In de klassen wordt gewerkt met drie niveaus en een korte directe instructie. Leerlingen die meer aankunnen, zitten in de A+ groep. Zij werken veelal zelfstandig en zij krijgen verrijkingsopdrachten. Leerlingen die meer praktijkgericht zijn, hebben behoefte aan voordoen en verbaliseren. Voor zeven leerlingen is een OPP geschreven en 26 leerlingen hebben een eigen leerlijn.

Vanaf groep 7 kunnen leerlingen met een taalachterstand naar de Topklas Tilburg (gesitueerd in de basisschool Jeanne d' Arc). De nadruk ligt op woordenschat, spelling en begrijpend lezen. Daarnaast worden ook de vakken rekenen en wereldoriëntatie gegeven. Na een jaar Topklas kunnen leerlingen meestal uitstromen naar een brugklas VMBO-T of hoger. Voor de aanmelding is wel een juiste onderbouwing vereist. Een leerling moet wel bepaalde capaciteiten hebben om minimaal uit te kunnen stromen naar VMBO-T.

- *leerstijlen*

☐	weinig
☐	matig
☒	sterk

Toelichting

Er zijn grote verschillen in leerstijlen, zoals handelend leren, werken met tablets, samenwerkend leren, modellen, herhalen en verbaliseren. Coöperatief leren wordt in alle klassen toegepast.

Hoeveel leerlingen hebben

- *speciale behoeften in het verwerken van informatie*

☐	weinig (minder dan 20 %)
☐	een matig aantal (20 tot 40 %)
☒	veel (meer dan 40%)

Toelichting

Een groot aantal leerlingen heeft moeite met het verwerken van informatie. Leerlingen hebben baat bij voorspelbaarheid, herhaling en visualisatie. Begrijpend lezen en rekenen is een speerpunt op de school. De resultaten blijven achter vanwege het gemis aan inzicht. De aanpak ligt in het formuleren en oefenen van denkvragen. Resultaten op spelling en technisch lezen is redelijk tot hoog. Tijdens de klassenbezoeken is opgemerkt dat het doel van de les wordt gevisualiseerd en geëvalueerd. Tevens hangen in de klas didactische aanwijzingen voor taal en rekenen.

- *speciale behoeften in het gedrag, in de omgang (begrenzing van het gedrag, stimulering tot activiteit, begrip van de sociale omgang)*

- ☐ weinig (minder dan 20 %)
- ☐ een matig aantal (20 tot 40 %)
- ☒ veel (meer dan 40 %)

Toelichting

Er zijn leerlingen bij wie bepaalde vaardigheden met betrekking tot executieve functies nog onvoldoende zijn ontwikkeld. Op de peildatum 30 september 2015 heeft men vastgesteld dat 21 leerlingen problemen hebben op sociaal-emotioneel gebied (11,1%), 39 leerlingen hebben concentratieproblemen (20,6%) en 35 leerlingen hebben een werkhoudingsprobleem (18,5%). Ondanks deze gegevens geven leerkrachten aan dat leerlingen in het algemeen gemotiveerd zijn en graag willen leren.

Leerlingen hebben veel structuur en voorspelbaarheid nodig. In de vrije situaties gaat het veelal mis en is er grensoverschrijdend gedrag. De school heeft leerlingen met externaliserend gedrag wat ook heeft geresulteerd tot schorsing. Dit schooljaar werkt de Sleutel samen met het expertisecentrum 'Kracht van Speciaal' die ondersteuning biedt voor het optimaliseren van het les- en schoolklimaat.

In de klassenobservaties is opgemerkt dat leerlingen moeite hebben met actief deelnemen aan de klas. De leerkracht motiveert leerlingen door gewenst gedrag te benoemen voorafgaand aan de activiteit, regels te (laten) herhalen en te complimenteren op individueel en klassikaal niveau aan de hand van een beloningssysteem.

De afgelopen vier jaren is het aantal zittenblijvers en verwijzingen naar het S(B)O als volgt:

<i>schooljaar</i>	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
aantal zittenblijvers ³	2	5	8	4
verwijzingen sbo ⁴	5	2	1	1
verwijzingen so ⁵ cat 1	0	3	2	0
verwijzingen so cat 2	0	1	0	0
verwijzingen so cat 3	0	0	0	0

³ Inclusief de zittenblijvers in de kleutergroepen.

⁴ sbo= speciaal basisonderwijs

⁵ so=speciaal onderwijs

Vanuit de arrangementen van Plein013 is in de afgelopen twee schooljaren de volgende ondersteuning geboden:

arrangementen Plein013	<i>schooljaar 2014-2015</i>	<i>schooljaar 2015-2016</i>
leerlingen voor wie Taalhulp ingeschakeld	0	0
leerlingen gebruik makend van Taalklas	11	8
leerlingen naar Taalschool verwezen	3	0
leerlingen naar Topklas verwezen	1	3
leerlingen voor wie Steunpunt Hoogbegaafde II ingeschakeld	0	0
leerlingen gebruik makend van Intermezzo	0	0
leerlingen verwezen naar Talentklas	0	0

Er zijn op de peildatum door medewerkers van de school nog veel meer gegevens over de diversiteit verzameld. Een aantal relevante gegevens op een rijtje:

- Zeven leerlingen hebben een OPP.
- Er zijn 26 leerlingen met een eigen leerlijn.
- Twintig leerlingen krijgen binnen de school een training voor sociale vaardigheden.
- Er zijn twee leerlingen met een dyslexieverklaring.
- Twee leerlingen hebben een auditieve beperking.
- Eén leerling heeft een motorische beperking.
- Drie leerlingen hebben faalangst.
- Er zijn 35 leerlingen met werkhoudingsproblemen (18,5%) en eveneens 39 leerlingen met concentratieproblemen (20,6%).
- Er zijn 21 leerlingen met sociaal-emotionele problemen (11,1%).
- Twaalf leerlingen hebben een trauma (6,3%).
- Bij drie leerlingen is AD(H)D vastgesteld en bij drie leerlingen een stoornis in het autistisch spectrum. Er zijn geen leerlingen bij wie NLD is vastgesteld.
- Er zijn 62 leerlingen met een niet-Nederlandse achtergrond (32,8%).
- Er zijn 135 leerlingen met een andere thuistaal dan het Nederlands (70%).
- Het aantal leerlingen dat de PSZ heeft bezocht bedraagt 84 leerlingen (44,4%) en tien leerlingen hebben een kinderdagverblijf bezocht (5,3%).
- Het aantal kinderen uit 1-ouder/samengestelde gezinnen bedraagt 45 (23,8%).

Over het geheel genomen valt de leerlingenpopulatie van de Sleutel te karakteriseren als heterogeen (in vergelijking met Nederlandse scholen in het algemeen).

Domein 2: de ruimte die de manier van lesgeven biedt voor speciale ondersteuningsbehoeften,

Tijdens het interview is gevraagd de manier van lesgeven te plaatsen op een aantal dimensies.

Karakteriseer het onderwijs op de school op de onderstaande dimensies. Een '1' betekent sterk in de richting van de eerste pool en een '4' sterk in de richting van het tweede uiterste.

	1	2	3	4	
overdragen van kennis	☐	☒	☐	☐	zelf ontdekken
kennis verwerven	☐	☒	☐	☐	werken met kennis
klassikaal leren	☐	☐	☒	☐	individueel en groepjes-leren
sturing van het leren door de leerkracht	☐	☒	☐	☐	leerlingen sturen eigen leren
alle leerlingen op basisniveau brengen	☐	☐	☐	☒	het maximale uit elke leerling halen
leerstof bepaalt leerweg	☐	☐	☒	☐	beginsituatie leerling bepaalt leerweg
nadruk op gestructureerde opdrachten	☐	☒	☐	☐	nadruk op vrije opdrachten
gelijke normering prestaties	☐	☐	☒	☐	beoordeling t.o.v. eerdere eigen prestaties
beoordeling door leerkracht	☐	☒	☐	☐	zelfbeoordeling door leerling
evaluatie onderwijs door leerkracht	☐	☒	☐	☐	evaluatie samen met leerlingen

toelichting

De school hanteert het leerstofjaarklassensysteem waarbij in de klassikale lessen de methoden de basis vormen. De school is gericht op het overdragen van kennis en kennis verwerven. Leerlingen worden in het leren geactiveerd door individueel en met elkaar te leren. Leerlingen hebben sturing en voorspelbaarheid nodig. Er wordt gewerkt met een taakbrief waarbij het lesaanbod vast staat. Het team heeft stappen gemaakt in het opstellen van streefdoelen. Hierdoor halen leerkrachten meer uit elke leerling. De intern begeleider voert monitorgesprekken met leerkrachten die een goede analyse kunnen maken op leerling en omgevingsfactoren, maar het analyseren op leerkrachtgedrag krijgt vanaf dit schooljaar meer aandacht. De beginsituatie van de leerling bepaalt de leerweg. De opbrengsten van het begrijpend leesonderwijs zijn laag. Door aan te sluiten op het niveau van de leerling is men beter in staat een passend aanbod geven. De methoden zijn niet altijd leidend. De school schrappt onderdelen zoals spreek- en luister, waardoor extra ruimte ontstaat voor het vak begrijpend lezen. Dit is niet standaard en is alleen nodig in een groep vanwege achterblijvende resultaten.

Voor de inspectie hanteert de school de klassenopbrengsten aan de hand van de Cito-normen. Tijdens de groepsbespreking kijkt men naar de individuele leerling. De leerkracht beoordeelt de leerling, maar binnen het team is wel een discussie gaande over het eigenaarschap van de leerling.

Hoe wordt binnen de school met speciale onderwijsbehoeften omgegaan?

Reactie op speciale onderwijsbehoeften

- ☒ vooral met individuele aandacht, buiten de groep
- ☒ vooral met individuele aandacht, in dezelfde ruimte, maar apart van de groep
- ☒ vooral met groepsaandacht in homogene subgroepen

☒ vooral met individuele aandacht geïntegreerd in de groepsaanpak

Toelichting

Het streven is dat het team zelf binnen of buiten de groep ondersteuning biedt waarbij wordt gekeken naar de individuele leerling. De ruime gang is ingericht als een werkplek en een verlengstuk van de klas. Voor grensoverschrijdend gedrag biedt de school de mogelijkheid voor een time out buiten de klas. Daarnaast werkt de school met de Kanjertraining, Kracht van Speciaal en PBS. Positieve benadering alleen werkt onvoldoende. Men gaat op zoek naar normen en waarden, men handelt preventief, men biedt voorspelbaarheid en alle leerkrachten lopen te allen tijde op het plein.

Differentieert de onderwijsaanpak van de school voor verschillen op leerstijlen van leerlingen (reproductiegericht, ervaringsgericht, betekenisgericht, oplossingsgericht)?

☒ ja, dat is geïntegreerd in de onderwijsaanpak van de school

☐ incidenteel, als een leerling opvalt op leerstijl – of incidenteel, door enkele leerkrachten

☐ nee, niet of nauwelijks

Toelichting

Met name model staan voor de leerlingen, voor-, samen en nadoen is geïntegreerd in de aanpak.

Hoe zijn groepen/klassen ingedeeld (welke leerjaren worden gemengd, wat is de omvang van de groepen en de bezetting met leerkrachten)?

Op de teldatum 1 oktober 2015 zijn er 189 leerlingen die zijn verdeeld over 9 groepen, de groep van de Taalschool meegeteld. In de Taalschool zitten maximaal 20 leerlingen. Er zijn twee combinatiegroepen 1/2. De kleinste groep telt 14 leerlingen en de grootste groep 27 leerlingen. Gemiddeld zitten er 21 leerlingen in een klas.

Totaal werken er 18 groepsleerkrachten en vijf personen als onderwijsondersteunend personeel.

Karakterisering van het onderwijs op de school.

Hoe groot is naar uw inschatting:

het percentage leerkrachten dat in de kerndoelen en leerlijnen (minimaal van het eigen leerjaar) beheerst (parate kennis): 80%

het percentage leerkrachten dat in staat is didactisch maatwerk te leveren voor leerlingen: 90%

het percentage leerkrachten dat in staat is pedagogisch maatwerk te leveren voor leerlingen: 90%

het percentage leerkrachten dat initiatief neemt tot dialoog met de leerling om het lesaanbod af te stemmen met de ondersteuningsbehoefte van de leerling: 50%

Toelichting

Het team werkt veel met de leerlijnen. De geïnterviewden vermelden dat de leerkrachten onbewust bekwaam zijn. 80% van de leerkrachten kent de leerlijnen van de eigen groep en van het voorafgaande en komende leerjaar. Het leveren van didactisch maatwerk is essentieel voor de populatie leerlingen. Wanneer dit onvoldoende gebeurt, kunnen leerlingen gedragsproblemen vertonen. De afspraak is dat de methode uit moet, onderweg kun je afwijken van de methode.

De consulent merkt op dat de leerkrachten stevig in de schoenen staan en pedagogisch maatwerk bieden. Een beginnende leerkracht en een invaller kan zich hierin nog ontwikkelen. De meeste leerlingen (bijna 90%) hebben op De Sleutel een goed welbevinden en zij geven aan zich prettig en veilig te voelen op school.

Zoals gezegd hebben de leerlingen baat bij structuur en voorspelbaarheid, met name in de vrije situaties. Leerlingen met grensoverschrijdend gedrag heeft geleid tot schorsing. Het netwerk van de school is van essentieel belang. Dit schooljaar werkt De Sleutel samen met expertisecentrum 'Kracht van Speciaal' die ondersteuning biedt voor het optimaliseren van het les- en schoolklimaat. Vanuit de organisatie 't Kompas' kan een beroep worden gedaan op de expertise van een gedragscoach. Hij/zij handelt bij crisisgevallen en ondersteunt intensief in het gezin. Samen met de directeur, intern begeleider en de consulent bepalen zij waar de prioriteiten liggen. Binnen twee weken is er een plan van aanpak. De coach bepaalt wie wat doet. De school heeft een succeservaring met de gedragscoach. Een leerling uit een complexe thuissituatie is nauwelijks op school geweest. Doordat de coach veel gesprekken heeft gevoerd met de leerling en ouders en er een vertrouwensbasis is gelegd, is de leerling weer naar school gegaan.

De IB-ers hebben een protocol grensoverschrijdend gedrag opgesteld en dit schooljaar wordt het protocol verbeterd en verduidelijkt in samenspraak met Kracht van Speciaal

De helft van de leerkrachten gaat in gesprek met de leerlingen. De intentie binnen het team is om het eigenaarschap aan de leerling te geven. Nu vraagt men de leerling achteraf wat hij nodig heeft.

de mate waarin de begeleiding een individuele aanpak is dan wel een teamaanpak

- ☐ vooral individuele aanpak van leerkrachten
- ☐ aanpak gedeeld door enkele leerkrachten
- ☒ teamaanpak

Toelichting

Voorspelbaarheid en positieve benadering is belangrijk voor de leerlingen, waardoor leerkrachten een eenduidige aanpak hanteren.

de mate waarin (ouders en) leerling betrokken worden bij de manier van lesgeven

- ☒ niet of nauwelijks
- ☐ soms
- ☐ vaak

Toelichting

Ouders worden niet of nauwelijks betrokken bij de manier van lesgeven. Zij worden wel geïnformeerd over schoolse zaken en zij kunnen aan het begin van de dag drie kwartier van de les bijwonen. Tevens zijn er een aantal momenten op jaarbasis wanneer ouders de lessen bij kunnen wonen.

Teamexpertise

*Op welke onderwerpen is er sprake van teamexpertise (expertise die gedeeld wordt door **alle** leden van het team, en die door **alle** leden van het team in samenwerking in praktijk gebracht wordt)? Voorbeelden zijn teamexpertise op bepaalde didactische of gedragsmatige aanpakken, of teamexpertise in het betrekken van ouders en leerlingen bij de bepaling van de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.*

Het team van De Sleutel heeft de volgende teamexpertise ontwikkeld:

- kennis over opvattingen en aanpak in de onderwijszorg (directe instructiemodel, handelingsgericht werken, werken met leerlijnen, onderwijsconcepten gebaseerd op onderwijsbehoeften van leerlingen zoals coöperatief leren)
- kennis over onderwijszorgvoorzieningen rond de school en in de regio
- een teamaanpak op gedrag (afspraken op papier en werkend in de praktijk), te weten de Kanjertraining, PBS-elementen en begeleiding door Kracht van Speciaal.
- Competenties om ouders als partner te betrekken bij de onderwijszorg voor hun kind

Domein 3: de beschikbaarheid van extra voorzieningen

op de leslocatie:

- Extra begeleiding
 - **in** de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*

De school heeft 9 groepen, waarmee het gemiddelde aantal leerlingen per groep uitkomt op 21. In totaal is er **in** de klas **buiten** de handen van de aanwezige groepsleerkracht ongeveer 52 uur extra begeleiding per week beschikbaar. Dit is 5,7 uur per week per klas gemiddeld en wordt ingezet door de onderwijsassistent.

- **buiten** de klassen/groepen: *welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?*

Buiten de groep zet de school voor alle groepen ongeveer 60 uur per week in. Dit is 6,6 uur per week per klas gemiddeld. Deze uren worden ingevuld door de onderwijsassistent en een vrijwilliger.

Onderstaand het totaal aantal 'extra handen' beschikbaar **in en buiten** de groep **buiten** de handen van de aanwezige groepsleerkracht.

Te gebruiken afkortingen voor functionarissen:

(Lkr. = leerkracht, Vlkr. = vakleerkracht, OA = onderwijsassistent, RT = remedial teacher, AB ambulant begeleider, OU = ouder/verzorger, LIO = leerkracht in opleiding, ST = stagiaire)

Groep	Functionaris(sen)	Aantal uren per week	Aantal betrokken lln.
1/2 a In de klas	OA	OA is verdeeld over de groepen 1/2 en 3 voor 5 dagen in de week. De verdeling is evenredig over de drie groepen.	De OA neemt kleine groepjes kinderen mee en geeft ook ondersteuning in de klas tijdens werktijd.
1/2b In de klas	OA	OA is verdeeld over de groepen 1/2 en 3 voor 5 dagen in de week. De verdeling is evenredig over de drie groepen.	De OA neemt kleine groepjes kinderen mee en geeft ook ondersteuning in de klas tijdens werktijd.
3 In en buiten de klas afhankelijk van activiteit	OA	OA is verdeeld over de groepen 1/2 en 3 voor 5 dagen in de week. De verdeling is evenredig over de drie groepen.	De OA neemt kleine groepjes kinderen mee en geeft ook ondersteuning in de klas tijdens werktijd.
4 buiten de klas	OA	OA is verdeeld over de groepen 4,5,6 en 7. Er is een evenredige verdeling gemaakt.	De OA neemt kleine groepjes kinderen mee en geeft ook ondersteuning in de klas tijdens werktijd.

5 buiten de klas	OA	OA is verdeeld over de groepen 4,5,6 en 7. Er is een evenredige verdeling gemaakt. De OA geeft 2 x 45min individuele begeleiding aan een leerling uit de klas.	De OA neemt kleine groepjes kinderen mee en geeft ook ondersteuning in de klas tijdens werktijd. één leerling krijgt individuele begeleiding.
7 buiten de klas	OA	OA is verdeeld over de groepen 4,5,6 en 7. Er is een evenredige verdeling gemaakt. De OA geeft 3 x 45min individuele begeleiding aan een leerling uit de klas.	De OA neemt kleine groepjes kinderen mee en geeft ook ondersteuning in de klas tijdens werktijd. één leerling krijgt individuele begeleiding.
8 In en buiten de klas	OA	Er is 5 dagen in de week ondersteuning in de klas aanwezig. Op de woensdag en vrijdag de gehele dag, de overige dagen tot kwart over 1. De OA geeft in totaal 3 kinderen individuele begeleiding.	De OA ondersteunt de leerkracht en neemt groepjes kinderen mee voor ondersteuning. Tevens geeft de OA individuele begeleiding aan 3 leerlingen uit de klas.
taalschool	OA, vrijwilliger	er is 5 dagen in de week ondersteuning in de klas aanwezig. Er is 3 keer in de week ondersteuning in de klas in de vorm van de vrijwilliger.	De OA ondersteunt de leerkracht en neemt groepjes kinderen mee voor ondersteuning. De vrijwilliger ondersteunt de leerkracht en neemt groepjes kinderen mee voor ondersteuning.

Toelichting

De vakleerkracht gymnastiek geeft aan de groepen 3 tot en met 8 per week drie kwartier les.

- *Speciale onderwijs/werkmaterialen voor leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften beschikbaar binnen de school:*

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale didactische kenmerken

Aangepaste leerlijnen:

- ☒ alternatieve methodes, nl. Maatwerk, werken met woordenschatroutines, denkwerk,
- ☒ gericht op zelfredzaamheid, nl. time timers, stoplicht methode, vragenkaartje, beertjes van Meichenbaum
- ☒ die (veel/snel) lezen vermijden, nl. leescircuit, Zuid-vallei, speciale leesbegeleiding van Luc de Koning, Ralfi-lezen.
- ☒ gericht op auditieve informatieverwerking, nl. modellen van lessen
- ☒ gericht op visuele informatieverwerking, nl. dagplanning op het bord, woordmuur met moeilijke woorden, modellen van lessen
- ☒ anders, nl. Coöperatief leren

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale pedagogisch/psychologische kenmerken

Onderwijsmaterialen ondersteunend bij:

- ☒ methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, nl. SOVA training, train de trainer en Tim en Flapoor, kids skills, Safe you safe me, doos vol gevoelens, handleiding voor jezelf, kikker be cool, volle hoofden boek, kinderkwaliteitenspel.
- ☒ begrenzing van het gedrag, nl. PBS, Kracht van Speciaal, protocol grensoverschrijdend gedrag, pestprotocol.
- ☒ het ervaren van successen en het ontvangen van beloningen, nl. PBS, Kracht van speciaal
- ☒ anders, nl. HGPS, ouderkamer, brede school activiteiten, kindgesprekken met schoolmaatschappelijk werk, ICP, inschakelen consulent Plein 013, 't Kompas

Aanpassingsvermogen aan kindspecifieke fysieke belemmeringen (in aanvulling op de didactische materialen)

Aanwezige materialen (zoals zitballen, 'sissel'-kussens voor hyperactieve kinderen, fysiotherapeutische materialen voor revaliderende kinderen, basis verpleegmaterialen voor langdurig zieke kinderen, MRT-materialen⁶ aangepast schrijfmateriaal, aangepast meubilair):

- ☒ laptop, opzetstukjes voor het potlood, zitzak, tangles, koptelefoon en driekant potloden.

• *Ruimtelijke voorzieningen, in en rond de school*

aparte extra ruimtes voor didactische begeleiding

- ☒ handenarbeidlokaal/atelier/technieklokaal
- ☒ extra grootte van de lokalen, gangen en speel/gymruimten
- ☒ schooltuin

aparte extra ruimtes voor bewegingsbehoeften

- ☒ rolstoeltoegankelijkheid
- ☒ extra grootte van de lokalen, gangen en speel/gymruimten
- ☒ een speelplein met extra kwaliteit
- ☒ time-out ruimte⁷

buitenruimten

- ☒ schooltuin

Toelichting

De school heeft geen aparte extra ruimtes voor verzorging / rust.

⁶ MRT=motorische remedial teaching

⁷ Het kan zijn dat de ruimte nog niet als zodanig is ingericht, maar wel eenvoudig om te vormen.

- Specialistische expertise op hbo/wo-niveau

<i>binnen de school zelf beschikbaar</i>	<i>buiten de school snel toegankelijk</i>	
Nee	Nee	visuele beperkingen
Nee	Ja	auditieve beperkingen
Ja	Ja	spraak/taal belemmeringen
Ja	Ja	cognitieve beperkingen
Ja	Ja	motorische beperkingen
Nee	Ja	beperkingen door langdurige ziekte
Ja	Ja	ADHD
Nee	Ja	dyslexie
Nee	Ja	overige psychiatrische aandoeningen
Ja	Ja	gedragsproblemen
Ja	Ja	onderwijsachterstanden andere culturen

- Samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

	<i>nooit</i>	<i>soms</i>	<i>regelmatig</i>	<i>vaak</i>
SMW				☒
Bureau Jeugdzorg			☒	
GGD				☒
GGZ			☒	
MEE		☒		
(Kinder)ziekenhuis		☒		
Revalidatiekliniek	☒			
KDC				☒
MKD	☒			
Justitiële inrichting	☒			
Politie				☒
Gemeente: leerplicht				☒
Gemeente: brede school				☒
Gemeente: VVE				☒
Gemeente: schakelklassen				☒
Gemeente: ketenzorg		☒		

Toelichting

De school heeft vooral contact met de wijkagenten van Tilburg Noord.

Domein 4: de borging van de extra ondersteuning in de organisatie van de school

- *het 'eigenaarschap' van de extra ondersteuning: wie is verantwoordelijk voor een goed verloop van het onderwijsleerproces van de leerling met speciale ondersteuningsbehoeften?*

De leerkracht is voor ouders de eerste contactpersoon. De ene leerkracht lukt het beter dan de andere om een partnerschap met ouders aan te gaan. De leden van het MT zijn zich daarvan bewust en spelen daarop in bij de ondersteuning van leerkrachten.

De leerkracht is verantwoordelijk voor de speciale ondersteuningsbehoefte van alle leerlingen. Sinds vorig schooljaar worden de groepshandelingsplannen voor spelling door de leerkrachten opgesteld. De intern begeleider controleert deze plannen.

De school heeft al enige jaren groepsplannen voor rekenen. Dit schooljaar bekijken de ib-ers samen met de rekencoördinator de groepsplannen van rekenen nauwgezet en voorzien zij van feedback om zo tot betere groepsplannen en resultaten te komen. Daarnaast staat het groepsplan rekenen centraal bij de observaties in de groepen die door de ib-ers worden afgelegd.

De IB-er heeft de leerkrachten geïnformeerd over het schrijven van een OPP. Een aantal onderdelen hiervan wordt zelfstandig door de leerkracht geschreven, de overige delen met ondersteuning van de IB-er.

Het niveau van elke leerling is goed in beeld gebracht. De school werkt met streefdoelen en vaardigheidsscore per leerling per vak om de vorderingen van de leerlingen goed in beeld te krijgen en houden.

- *de plaats van de extra ondersteuning binnen het beleid van de school*

De extra ondersteuning wordt in of buiten de klas gegeven door de leerkracht of onderwijsassistent. Totaal heeft de school de beschikking over ongeveer 112 uur begeleiding per week beschikbaar, ingezet door de onderwijsassistent.

Vanuit Plein013 is op de Sleutel de voorziening van de Taalschool en Taalklas. In de Taalschool zitten maximaal 20 leerlingen van groep 3 tot en met groep 8. Zij spreken niet of nauwelijks Nederlands en zij krijgen gedurende de hele week les in mondelinge en schriftelijke taal. Zij volgen de gymlessen met hun leeftijdsgenoten van de Sleutel. Wanneer de leerling de Nederlandse taal voldoende beheerst, kan hij/zij op de reguliere basisschool worden geplaatst.

De Taalklas is bedoeld voor leerlingen die wel Nederlands spreken, maar een grote achterstand hebben op het gebied van woordenschat en van technisch en/of begrijpend lezen. De achterstand belemmert de leerling in de onderwijsontwikkeling. In de Taalklas wordt thematisch lesgegeven in mondelinge en schriftelijke taal. Twee dagen per week bezoeken de leerlingen deze klas. In de Taalklas zitten minimaal zeven leerlingen. Naast de samenwerking tussen de taalklas- en groepsleerkracht, wordt van de ouders een actieve rol gevraagd. Zo wordt hen verwacht het lezen te stimuleren, samen t.v. te kijken en te begeleiden bij het maken van het huiswerk.

Op de Sleutel zijn acht leerlingen verwezen naar de Taalklas.

- *volgsystemen voor de didactische voortgang, en voor de sociaal-emotionele voortgang*

Om vorderingen in ontwikkelingen bij de kinderen vast te kunnen stellen, wordt gebruik gemaakt van CITO-toetsen en methodegebonden toetsen. In groep 7 wordt de CITO Entreetoets afgenomen en in groep 8 de CITO eindtoets. In groep 8 wordt in oktober ook het drempelonderzoek gedaan en kinderen die naar verwachting uitstromen naar het praktijkonderwijs of lwoo worden aangemeld voor de NIO. In de kleutergroepen wordt gebruik gemaakt van het ontwikkelingsvolgmodel van Dick Memelink (OVM). Aan het gebruik van OVM is een scholingstraject vooraf gegaan. Om de sociaalemotionele ontwikkeling te volgen wordt SCOL twee keer per jaar afgenomen en besproken. Resultaten op de toetsen en observaties worden vastgelegd in Esis.

- *planmatige aanpak van de extra ondersteuning: signalering, besprekingen, evaluaties, overdrachten e.d. (bijvoorbeeld a.d.h.v. de één-zorgroute)*

Voor de overdracht van groep naar groep wordt gebruik gemaakt van een overdrachts-formulier. Daarnaast vindt er een warme overdracht plaats middels een overleg met de vorige groepsleerkracht. Alle kinderen worden doorgesproken. Verder zijn er vier keer per jaar groepsbesprekingen en vindt er ook vier keer per jaar een leerlingenbespreking plaats over kinderen die extra ondersteuning nodig hebben.

Er is een intern zorgteam met de intern begeleider, schoolverpleegkundige, school-maatschappelijk werker, consulent en leerkracht van de leerling met een complexe problematiek.

Er wordt binnen de school door de IB-er en leden van het managementteam op leerkracht-gedrag gestuurd. Er wordt vooral gelet op afstemming op de kenmerken van de leerlingen en de afspraken over het onderwijsaanbod. De IB-er bezoekt de klassen met de groepshandelingsplannen plus een kijkwijzer die is gebaseerd op de schoolafspraken en het DI-model. De nadruk wordt vooral gelegd op opbrengstgericht werken bij het vak rekenen. Jaarlijks worden er door de IB-ers flitsbezoeken afgenomen van vijf tot tien minuten, gevolgd door een gesprek met de leerkracht.

- *aanwezigheid van protocollen (dyslexie, dyscalculie, medische begeleiding zoals bijv. bij suikerziekte, pesten)*

De interne zorg is belast met de protocollen. De school heeft een protocol voor dyslexie, grensoverschrijdend gedrag, een pestprotocol, protocol te laat op school en voor medicijngebruik. Vanuit Plein013 wordt een medisch protocol gehanteerd. Er is nog geen veiligheidsprotocol, wel wordt er samengewerkt met een PBS-coördinator waaruit een protocol kan ontstaan.

De school volgt de vorderingen van de individuele leerling. In bepaalde gevallen kan een leerling doubleren of versnellen. Gesprekken en afspraken worden vastgelegd en ondertekend door ouders en school.

- *wat is de rol van de ouders en de mate van betrokkenheid bij:*
 - *het vaststellen van de onderwijsbehoefte van de leerling*
 - *het bepalen van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*
 - *het uitvoeren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*
 - *het evalueren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*

Samenwerking tussen school en ouders is van groot belang. De aanwezige ouder heeft drie kinderen bij op De Sleutel. De oudste dochter zit nu in groep 8 en gaat zonder problemen naar school. De middelste is haar zoon. Hij is gediagnosticeerd met ASS en door transparant te zijn, elkaar te informeren en de onderwijsbehoeften in beeld te brengen, kan de leerkracht ondersteuning op maat bieden, waaronder het realiseren van een time-out. Daarnaast heeft ze een dochter in groep 3 die ook zonder problemen naar school gaat.

De school geeft aan dat er verschil merkbaar is in de mate van ouderbetrokkenheid. Ouders van bepaalde culturen willen graag betrokken zijn bij het leerproces van hun kind. Anderen ervaren dit anders: school is school, thuis is thuis en men bemoeit zich niet met elkaar. Leerlingen kunnen hierdoor nauwelijks terugvallen op ouderhulp bij bijvoorbeeld het maken van het huiswerk. In de Brede School worden oudercursussen georganiseerd. Vaak komen er dezelfde ouders en meestal moeders. De gemeente biedt hulp in de vorm van huiswerkbegeleiding in het gezin gedurende een aantal maanden. Sinds vorig schooljaar zijn

er ouderinformatie-avonden gehouden en vraagt de school naar de wensen en kansen om het onderwijs te verbeteren. De school bepaalt de bijsturing met betrekking tot het onderwijs. De school streeft een educatief partnerschap met ouders na. Ouders worden bv. uitgenodigd bij zorgteambespreking waarbij ook externe organisaties betrokken zijn. De wijze waarop ouders betrokken zijn bij activiteiten als het bepalen van de ondersteuningsbehoefte van de leerling en het opstellen, uitvoeren en evalueren van het handelingsplan en ontwikkelingsperspectief is vooral informerend. De ene leerkracht lukt het beter dan de andere om een partnerschap met ouders aan te gaan. De leden van met MT zijn zich daarvan bewust en spelen daarop in bij de ondersteuning van leerkrachten.

Domein 5: de intensiteit en omvang van de samenwerking met anderen in het onderwijs

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen waarmee de school haar voedingsgebied deelt? Kent de school de andere scholen, bijvoorbeeld hoe de andere scholen omgaan met extra ondersteuning en hoe zij omgaan met verschillen?*

De wijk Stokhasselt is een impulsgebied in Tilburg-Noord en heeft dezelfde populatie leerlingen als de Sleutel. De lijnen tussen de scholen/IB-ers in het voedingsgebied zijn kort, men kent elkaar goed, men ondersteunt elkaar en men organiseert een mini-overleg tussen alle SBO en PO-scholen. De IB-ers hebben hun netwerk in de wijk. In maart houdt men een open dag. Er is een nauwe samenwerking tussen de directeur en MFA de Symfonie. Men denkt met elkaar mee en maakt plannen die de wijkbewoners ten goede komt.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de overige reguliere basisscholen binnen Plein013?*

Een paar keer per jaar vindt een directeurenoverleg plaats. Tevens is er afstemming met betrekking tot de schakelklassen (Taalklas en Taalschool).

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen binnen het eigen schoolbestuur?*

Het bestuur van de Stichting Opmaat heeft vijftien scholen en negen directeuren. Tien keer per schooljaar is er een directeurenoverleg. De raad van toezicht heeft jaarlijkse een bijeenkomst. Binnen de stichting zijn er diverse werkgroepen, waaronder het IB-netwerk. Er heerst een professionele cultuur binnen de stichting en er worden studiedagen georganiseerd. Leerkrachten zijn bereid zich te ontwikkelen.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de centrale diensten van Plein013?*

Vanuit Plein013 heeft de school een consulent toegewezen gekregen. Samen met de IB-er stellen zij de toelaatbaarheidsverklaring (TLV) op om een leerling (tijdelijk) toegang te verlenen tot het S(B)O. Het opstellen van een TLV kost veel tijd en werk. Ouders zijn niet altijd transparant in de informatieoverdracht van hun kind. Dit is dan ook de reden dat er wordt samengewerkt met het VVE. De consulent voelde zich vrij snel thuis op de Sleutel. Het contact tussen hem en het team is goed. De school maakt veel gebruik van zijn expertise. Indien nodig wordt expertise van een andere consulent ingevlogen.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de voor- en vroegschoolse instellingen, en met het voortgezet onderwijs?*

De school heeft veel contacten met de coördinator van het VVE. Zeven keer per jaar komen zij samen en de coördinator bezoekt ook regelmatig de school. Het bleek dat veel leerlingen al met een taalachterstand op de basisschool komen. Leerkrachten kunnen een opleiding volgen in het werken met Voor- en Vroegschoolse Educatie. De opleiding maakt deel uit van het project 'Klemtoon op Taal' dat ervoor moet zorgen dat kinderen van 2 tot 6 jaar zo optimaal mogelijk worden voorbereid op hun schoolcarrière. Er vindt een warme overdracht plaats tussen de Peuterspeelzaal en de school. Het is drie keer voorgevallen dat ouders belangrijke informatie over hun kind verzwijgen. De school is hierdoor alerter geworden

De school werkt samen met POVO-013. Zij organiseren aan het begin van het schooljaar voorlichtingsavonden voor leerlingen van groep 8 en hun ouders. Er is een warme overdracht naar het VO en zij geven een terugkoppeling, meestal over meerdere jaren.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de scholen voor sbo en so?*

Vier maal per jaar is er een zorgteambespreking waar verschillende partijen aan deelnemen: de SMW, de verpleegkundige, 't Kompas, de IB-ers en de ouders. Er zijn weinig contacten met het SO, alleen wanneer dat nodig is.

Opbrengsten van het teamgesprek

Er is een teamgesprek gevoerd aan de hand van stellingen. Deze zijn bewust ambigu geformuleerd om de discussie op te roepen. Collega's hebben op persoonlijke titel hun mening gegeven en deze uitlatingen hoeven niet automatisch overeen te stemmen met het schoolbeleid. In het volgende overzicht is de weging van de argumenten op basis van consensus door de aanwezige collega's weergegeven. De eerste vijf gearceerde stellingen zijn voor het team de sterkste en/of belangrijkste argumenten die een rol spelen rond de realisering van Passend Onderwijs.

Rangorde	Team De Sleutel
<div style="text-align: center;"> </div>	De veiligheid in de groep wordt in hoge mate bepaald door leerkrachtvaardigheden.
	Aanmelding is een ding: een leerling kan de school veel geld gaan kosten.
	Door Passend Onderwijs krijgt de 'gewone' leerling te weinig aandacht.
	De reistijd voor een leerling mag niet meer zijn dan een half uur heen en een half uur terug.
	Veel 'zorg'leerlingen op een school schrikt ouders af – dat is geen goede PR.
	Ik merk niet zoveel van Passend Onderwijs.
	Ouders hebben geen verstand van onderwijs en daarom kan de school beter bepalen wat een passend onderwijsaanbod is.
	Hoe homogener de groep, des te beter de leerprestaties.
	Door de methodesturing in het onderwijs creëren wij 'buitenbeentjes'.
	Liever arrangementen op aparte leslocaties, dan arrangementen in de reguliere klas.
	Liever klassenverkleining dan extra handen.
	Dankzij Passend Onderwijs worden leerkrachten nog deskundiger.
Sterk argument	
Zwak argument	

Afsluitende opmerkingen

De aangegeven groeimogelijkheden bieden kansen om meer leerlingen met speciale onderwijsbehoeften onderwijs te kunnen bieden, maar ook om de 'gewone' leerlingen meer aan hun specifieke onderwijsbehoeften aangepast onderwijs te bieden. Of een dergelijke groei wenselijk is, is vanzelfsprekend afhankelijk van de opvattingen van de school, haar schoolbestuur en het samenwerkingsverband waar zij deel van uitmaakt.

Basisschool de Sleutel toont zich net als de andere scholen van het samenwerkingsverband een open, gastvrije school die de discussie rond de onderwijsondersteuning naar aanleiding van de ontwikkelingen rond Passend Onderwijs graag aangaat.

Hopelijk ondersteunt dit rapport het team bij deze discussie.

Met dank voor de prettige ontvangst,

Ina Latuputty
(auditor Sardes)